

37. Paul Hugon, Pater hēmōn. Los Angeles (Calif.), Leon R. Ervin, 1936, 8°, p. 53.

«Հայր մեր»ի թարգմանությունն է 41 հին եւ նոր լեզուներու պատմական եւ լեզուագիտական ծանոթություններով:

38. H. Lewy, The date and purpose of Moses of Chorene's history. Byzantion, 11 (1936), 81—96.

Հեղինակս կը փորձէ Խորենացոյ պատմագրութեան ժամանակը դնել 876—885 տարիներուն:

39. N. Adontz, Sur la date de l'Histoire de l'Arménie de Moïse de Chorène. Byzantion, 11 (1936), 97—100.

Կը ջանայ ցուցնել որ Լեւիի գլխաւոր ապացոյցներն իսկ խախտու են:

Նոյնը հայերէն թարգմանութեամբ. Ն. Ադոնց, Մովսէս Խորենացոյ «Հայոց Պատմութեան» թուականի մասին: Սիօն, Ժ., էջ 335—336:

40. H. Lewy, An additional note on the date of Moses of Chorene. Byzantion, 11 (1936), 593—596.

Ադոնցի ընդգրկմագրութեան դէմ:

41. N. Adontz, A propos de la note de M. Lewy sur Moïse de Chorène. Byzantion, 11 (1936), 597—599.

Այս յօդուածով Լեւիի բոլոր ապացոյցները գրեթէ կը ցրէ:

42. Ա. Սարուխան, Ֆիրդուսի եւ Մովսէս Խորենացի (Firdowci et l'influence iranienne dans la littérature géorgienne). [Ադուային Մատենադարան, ձև. 2:] Վիեննա 1936, 8°, էջ 106: Գինն՝ 1 դ. Փր.:

Գրախ. Վ. Է. Բ., 1936, Թ. 3, էջ 121—123 (Յ. Չալաբեան]). Հայրենիք Ա. մ. ս., Ժ. 11, էջ 176 (Ա. Արեղեան]):

Մինչեւ էջ 62 հայ. բնագիրն է. իսկ մնացած մասը կը գրաւէ գաղղ. լեզուաւ խօսած ճանը Պարիսի «Cercle des Etudes Caucasiennes» ակումբին մէջ, որ կը պարզէ իրանեան ազդեցութիւնը վրական մատենագրութեան վրայ:

43. Ա. Յ. Պոյախեան, Պատմաճօր Խորենացիի քանի մը բառերու մասին խոնարհ կարծիք մը: Ապագայ, Ժ. 2, Թ. 100 (13 Մարտ 1936), Թ. 110 (25 Մարտ 1936):

Նիւթն է՝ արտադասութիւն, որ կը մեկնէ իրրեւ «արտաբոյ դատողութեան», hors de raison, d'intelligence, de logique, մաքուր իրրեւ «յերբերածոյ, անհեղինակ», absurde, եւ անտարբոյ (այ) իրրեւ «աստղածայ, աստղագուշակ»:

44. Ն. Ադոնց, Փոքր Սոկրատի հեղինակը: Սիօն, Ժ., էջ 300—304:

Հեղինակին եզրակացութիւնն է. «Մեծը թարգմանուած է Պոլսում 696 թուին Փիլոնի ձեռքով, Փոքրը խմբագրուած է Մեծից Յա»:

կոր Ուոհայեցու աշխատութեամբ Ժ. Գ. դում»:

45. Hans Lewy, The Pseudo-Philonic de Jona. Part I. P Studies and Documents, հրատ. Kirsopp Lake and Silva Lake. Vol. VII. London, Christophers, 1936, 8°, p. 24 + 49.

Փիլոնի վերագրուած հայ. բնագիրը կը հրատարակուի հանդերձ քննադատական ուսումնասիրութեամբ:

46. M. Leroy, La traduction arménienne d'Euclide. Արտատպ. Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves, t. IV (1936), p. 785—816.

Եւկլիդէսի հայ. բնագիրը Պաւլայի ձեռագրին (Cod. Ticinensis Aldinianus, 178 [Ժ. Բ.—Ժ. Ե. դար]) կրկին անգամ կը հրատարակուի: Կը պահուի Ա. մասն, որ ՀԱ. Ի մէջ երեւցաւ:

47. Հ. Վարդան Հացունի, Պատարագամատոյց ըստ արարողութեան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ: Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1936, 8°, էջ 166: Գինն՝ 6 դ. Փր.:

Ա. Տեղեկութիւնք, էջ 1—26 թիւ պատարագի մասին, որուն կը յաջորդէ թիւ պատարագի բնագիրը, իսկ էջ 77—121 (Բ. Տեղեկութիւնք) ձայնաւոր պատարագի մասին է իր առանձին բնագրով:

48. Եղիվարդ, Ներբողական ճառ Երանուրէն Ներսէս Լամբրոնացոյ ի հրաշարաւոր Գալուստ Ս. Հոգւոյն: Սիօն, Ժ., էջ 202—207:

Աշխարհարարի թարգմանութիւն է:

49. K. J. Basmagian, Aniversareu de 750 ani a uni medic (Բժիշկի մը 750ամեայ յորեկանը. ուսմ.): Ani, Ա. տարի, պր. Դ., էջ 10—16:

Միտիթար Հերացոյ մասին է:

50. Յ. Քիւրսեան, Քուչակեան երեք նոր տաղաչարքեր: Բաղմա վէպ, Ղ. Դ., էջ 91—93:

Այս երկու տաղերն, որոնք արդէն լոյս տեսած են, որոշ տարբերակներուն պատճառաւ կրկին կը հրատարակէ հիմ առնելով Հայրենիք Թ. 121 ձեռագիրը 1743 տարիէն (տե՛ս Սիւրմէեան Յուշակ): Ա. Տաղ ի վերայ խելաց եւ իմաստութեան ասացեալ. «Մէկ մարդ մի ճուհար ունէր...»: Բ. Տաղ ի վերայ խելաց որ է սիրուն. «Աւաղ մեղ հայել պիտի...»:

51. N. Jorga, Ceva despre poezia din Evul Mediu (Ակնարկ մը միջնադարեան բանաստեղծութեան վրայ. ուսմ.): Ani, Ա. տարի, պր. Դ., էջ 35—39:

52. Ն. Արախեան, Քննական տեղեկագիր ի մասին Ս. Կանայեանի «Քաջանց տուն (Արչակունիք)». Ժողովրդական վէպ: Սիօն, Ժ. 11, էջ 20—23:

Գրախ. Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, 44. Bd. (1936), S. 151 (J. Sturm).

58. Johannes Friedrich, Chalder oder Urartäer. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, 90, պրակ 1, էջ 60—82:

Lehmann-Hauptի հակառակ կը պաշտպանէ թէ Խալդի, Խալդինա, Խալդիա անունները դոյութիւն չունին եւ հետեւաբար Վան-Տոսպի նախահայկական ժողովուրդը պէտք է ասորեստանցիներու կողմանէ գործածած Ուրարտացի (Ուրարտու) անունով յորջորջել:

59. Հ. Յ. Տաշեան, Հաթեր եւ Ուրարտեանք. — Մատենագիտական ուսումնասիրութիւն: Վիեննա 1934, 8°, էջ 343: Գինն՝ 3 դ. Փր.:

Գրախ. Հայրենիք Ա. մ. ս., Ժ. 10, էջ 169—170 (Ա. Արեղեան):

60. Franz Hančar, Roß und Reiter im urgeschichtlichen Kaukasus. Jahrbuch für prähistorische Kunst, 1. Bd. (1936), S. 49—65.

Նախապատմական Կովկասի մէջ ձին եւ ձիաւորը շատ ուշ եւ ցանցառ ներկայացուած կը դրնենք: Հեղինակն այս պարագան կը մեկնէ իբր կրօնական ըմբռնման արդիւնք, մասինքն արգասարբերութեան աստուածուայինքն պատկերացումն, որուն պաշտամունքեան պէտք եղած տնտեսական ու բարոյական կրօնականներն ստեղծեց մետաղի առեւտուրով պայմաններն ստեղծեց մետաղի առեւտուրով կերպարանափոխուած անասնաբուծութիւնը (ն. Բ. 2000ի վերջերը):

(Շարունակելի է.) 2. Վ. ԻՆԳԼԻՉԵԱՆ

53. Մանուկ Աբեղեան, Սամա ծոեր: Գրախ. ՀԱ., 1936, էջ 408—410 (Հ. Պ. Կասպալեան): Հայրենիք Ա. մ. ս., Ժ. 10, էջ 171—175 (Ա. Արեղեան):

54. J. Schick, Corpus Hamleticum. I. Abteilung: Sagengeschichtliche Untersuchungen; 4. Bd.: Die Scharfsinnproben; 1. Teil: Der ferne Orient. Leipzig, Otto Harrassowitz, 1934, 8°, p. XII + 450.

Գրախ. Archiv Orientalni, vol. VIII, No. 1, p. 136 ff. (Albert Wesselski). Ի մէջ այլոց կան նաեւ հայերէն բնագիրներ (էջ 129—164):

55. Art. Abeghian, Fabule din Evul Mediu (Միջնադարեան առակներ. ուսմ.): Ani, Ա. տարի, պր. Դ., էջ 26—28, պր. Դ., էջ 22—24:

Ութ առակներու ուսման. թարգմանութիւնը կը ներկայացուի:

56. Յ. Զարեան, Տասն եւ վեցերորդ դարի մի հայ վիպագիր: Հայրենիք Ա. մ. ս., Ժ. 7, էջ 85—103. Թ. 8, էջ 133—152:

Նիւթն է Քրիստափոր Հայի վէպը՝ «Սեւ Նիւթն է Քրիստափորը երեք երկտասարդ որդիներու ճամբորդութիւնը», որ իրմէ իտալերէնի թարգմանելէն ետքը տպուած է 1557ին ի Վենետիկ Միքայէլ Տրամեցցիոյ ձեռքով:

5. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

57. C. F. Lehmann-Haupt (in Verbindung mit F. Bagel und F. Schachermeyr), Corpus Inscriptionum Chaldicarum. Textband: 2. Lieferung nebst Supplement zur 1. und 2. Lieferung. Tafelband: 2. Lieferung. Berlin, W. de Gruyter & Co., 1935.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՍ ՈՒՂԱՐԿՈՒԱԾ)

ԱՂՊՅԱՆՆԵՐ ԱՐՇԱԿ, Պատմութիւն Հայ Կեսարիոյ, տեղադրական, պատմական եւ ազգագրական ուսումնասիրութիւն: Հայտարարուած է 1937, 8° էջ 17-տոր Ա. եւ Բ.: Գահիրէ 1937, 8° էջ 17 + 2480: (Հրատարակութիւն Կեսարիոյ եւ Շրջակայից Հայրենակցական Միութեան Գահիրէի վարչութեան): [1]

ԱՂԲԱՆՆԵՐ Ն., Բանասէրի Յուշագիրը. Գրակ Դ., 1937, Պէյրութ, էջ 53—67: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Ե., 1937, Պէյրութ, էջ 68—86: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Զ., 1937, Պէյրութ, էջ 87—106: Գինն՝ 1 Փր.:

Գրակ Է., 1938, Պէյրութ, էջ 107—125: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Ը., 1938, Պէյրութ, էջ 126—144: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Թ., 1938, Պէյրութ, էջ 145—164: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Ժ., 1938, Պէյրութ, էջ 165—188: Գինն՝ 1 Փր.: Գրակ Ի., 1938, Պէյրութ, էջ 189—204: Գինն՝ 1 Փր.:

ԱձԵՄԵԱՆ Լ., Հայոց Պատմութիւն. տարրական: Գահիրէ, տպ. Սահակ Մեսրոպ, 1936, էջ 88: Գինն՝ 5 Ե. Դ.: [3]

ԱՃԷՄԵԱՆԼ., Հայոց Պատմութիւն. Ա. Գիրքը: Հին Դարեր: Գահիրէ, տպ. Սահակ Մեսրոպ, 1935, էջ 88: Գինն՝ 5 Ե. Դ.: [4]

ԱՃԷՄԵԱՆ ՀԱՅԿ, Պատմութիւն Արամեան Ազգային Դպրոցի Թաւրիզ, հարիւրամեայ յորելանի առթիւ, 1835—1935: Թաւրիզ 1936, էջ 100 + 12: Գինն՝ 5 ռիալ: [5]

ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ԳԵՈՐԳ ԱՐՔ., Գեղեցիկ Ասացուածք. Գ. 1500 մտածումի, խորհուրդի եւ զգացումի քանդակներ: Կ. Պոլիս 1937, էջ 138: Գինն՝ 100 ղր.: [6]

ԱՐՏԱԻԱԶԳԻ ԱՐՔ., Ս. Գրական երկերներու սուրբական քաղաքներ. Ա. Դամասկոս: Հալէպ 1938, էջ 92: Գինն՝ 2 Ֆր.: [7]

ԱՐՏԱԻԱԶԳԻ ԱՐՔ., Պաղարսի Բերդը: Մեր արշաւանքը բերդին մէջ: Հալէպ 1937, էջ 60: Գինն՝ 5 Ֆր. (Արտատպ. Հ. Կոչնակէն): [8]

ԲԱՍՄԱՃԵԱՆ Կ. Յ., Հայկական ընդհանուր Դրամագիտութիւն եւ Հայաստանի վերաբերեալ դրամներ. զարդարուած 140 պատկերներով: Վենետիկ 1937, էջ 226: Գինն՝ 10 Ֆր. Ֆր.: [9]

ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ ՅՈՎՍ. Վ., Հայ Եկեղեցական Երգեր (Բառաձայն): Ա. շարք: Վիեննա 1938, էջ 24: Գինն՝ 10 Ֆր.: [10]

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻ Գ., Հին հայ Բանաստեղծութիւններ: Գողթան Երգեր: Սոփիա 1936, էջ 66: Գինն՝ 6 Ֆր. Ֆր.: [11]

ԳԼԸՃԵԱՆ ԱԼ., Երգեր ուրացման եւ զղջումի: Նիւ Եորք 1938, էջ 66: Գինն՝ 50 սէնդ: [12]

ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ ՅԱԿՈԲ, Եզրիտոս (Պոէմ) եւ Արձակ բանաստեղծութիւններ: Նիւ Եորք, տպ. Երեւան, 1938, էջ 72: Գինն՝ 25 սէնդ: [13]

ԳԱՐՅԻ ԳԵՈՐԳ, Սիւտուլ եւ Սուզարէ. դրամ մի պատկերով եւ չորս արարով: Թէհրան, տպ. Մոզէրն, 1936, էջ 116: Գինն՝ 10 Ֆր.: (Հրատ. Մ. Խանձեանի): [14]

ԳՈՒՐԵԱՆ ԵՂ. ԱՐՔԵՊ., Խորհուրդ աստուածաբանութեան. Ծննդեան Բարոյ մը: Անթիլիաս 1936, էջ 44: Գինն՝ 2 Ֆր.: (Կրօնական մատենադարան, հա. Ե.): [15]

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ: Պէյրութ 1937, էջ 160: Գինն՝ 7 Ֆր.: (Հրատարակութիւն Հայ ձեմարանի Շրջանաւարտներու Միութեան, Թ. 1.): [16]

ԶՕՂԱՊԵԱՆ ԵՂԱ. Կիտրեղ, Ապաշխարութեան Ողի. Հովուական Թուղթ Մեծ Պահոց առթիւ: Աթէնք 1938, էջ 32: [17]

ԶԱՐՄՈՒՆԻ Օ., Աճու (գլխաւորական արտասանութիւններ): Սոփիա, տպ. Ռահվարայ, 1938, էջ 32: Գինն՝ 3 Ֆր.: [18]

ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ Ա., Արծիւը իւր բոյնին մէջ: Պարիս 1938, էջ 246: Գինն՝ 15 Ֆր.: [19]

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ Տարեգրք 1935: Ա. տարի: Կ. Պոլիս, էջ 144: [20]

ԻՇԵԱՆ Մ., Կրակը: Պէյրութ 1938, էջ 96: Գինն՝ 50 սէնդ: [21]

ԿԵՆՃԵԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ, Ազգային Հարց եւ Տաճկահայաստան: Փարիզ 1936, էջ 60: Գինն՝ 3 Ֆր.: [Հրատարակութիւն Ս. Գ. Հնչ. Կ. Թեան Վարիչ Մարմնի, Թ. 1.:] [22]

Կ(ԻԼԼԵՍԵՐԵԱՆ) Բ(ԱԲԿԵՆ), Առողջապահական օգտակար եւ շահուէտ խրատք: Անթիլիաս 1936, էջ 20: Գինն՝ 1 Ֆր.: [Կրօնական Մատենադարան է:] [23]

— Դասեր Աւետարանէն. Ա. շարք: Անթիլիաս 1934, էջ Ը + 98: [Կրօնական Մատենադարան Գ:] [24]

Բ. շարք: Անթիլիաս 1936, էջ ԺԲ + 448: Գինն՝ 20 Ֆր.: [Կրօնական Մատենադարան Զ., արտատպ. Տաւրոսէ:] [25]

ԿԻԼԼԵՍԵՐԵԱՆ ՕՆԵՆԻԿ, Տող-Տող... Ա. շարք (Գիշերուան մը երգեր): Իսթամպուլ 1936, էջ 48: [26]

ԿՈԳԵԱՆ Հ. ՍԱՀԱԿ, Հայ Արժէքներ ու արժանիքներ. բանախօսութիւններ ազգային տուներու առթիւ: Վիեննա 1938, էջ 10 + 108: [27]

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ, Երկրաչափութիւն. Գ. Դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 80: Գինն՝ 50 ղր.: [28]

Դ. դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 60: Գինն՝ 50 ղր.: [29]

Ե. դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 76: Գինն՝ 60 ղր.: [30]

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ, Նոր Թուարանութիւն. Տարրական: Ա. տարի: Կ. Պոլիս 1935, էջ 130: [31]

Տարրական: Բ. տարի: Կ. Պոլիս 1936, էջ 126: [32]

Գ. դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 178: Գինն՝ 50 ղր.: [33]

Դ. դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 152: Գինն՝ 50 ղր.: [34]

Ե. դասարան: Կ. Պոլիս 1938, էջ 140: Գինն՝ 50 ղր.: [35]

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Տարեգրք: Ա. տարի: Գահիրէ, տպ. Սահակ Մեսրոպ, 1936, էջ 352: Գինն՝ 25 Ֆր.: [36]

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՑ Կեղրոնական յանձնաժողով: Տեղեկագիր երկուսամասնապէս զործունէութեան: Պարիս 1937, էջ 48: [37]

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻԻՆ, Ընդհանուր Տեղեկագիր եւ Հաշուեկշիռ 31րդ Տարեշրջանի (1936): Պարիս 1937, էջ 92. Եւ 8 տարիտակ: [38]

ՀԱՅՐԵՆԻ Տարեցոյց: Ա. տարի, 1938: Պոլիզիւ, էջ 160: Գինն՝ 15 Ֆր. Ֆր.: [39]

ՀԱՅՈՒՆԻ Հ. ՎԱՐԴԱՆ, Հայուհին պատմութեան առջեւ: Վենետիկ 1936, էջ 472: Գինն՝ 7 ղ. Ֆր.: [40]

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ 1887—1937 Սօց. Դէմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան: Փրովիտէն 1938, էջ 352: Գինն՝ 2 տոլար: [41]

ՅՈՎՍԷՓԵԱՆՑ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊ., Հաւուց Թառի Ամենաբարեկէտ եւ նոյնանուն յուշարձաններ հայ արուեստի մէջ: Պատմահայրտական ուսումնասիրութիւն: Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1937, 80 մեծ, էջ Ը + 110: Գինն՝ 4 շիլլին: [41 a]

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան 1500ամեակի: Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1938, 80, էջ ԺԲ + 560: Գինն՝ 3 շիլլին: [41 b]

ՆՇԱՆԵԱՆ ԳՐ., Կորնթեան նամականի: Պուքէշ 1938, էջ 398: Գինն՝ 25 Ֆր.: [42]

ՆՈՒՐԻԿԵԱՆ Բ., Այգեկութիւն: Պոստըն 1937, էջ 2 + 248: Գինն՝ 1.50 տոլար: [43]

ՆԱԹԻՐԵԱՆ Մ., Արշակ Սարկիսեան (Դէպի Յաղթանակ). վէպ: Թաւրիզ 1935, էջ 236: Գինն՝ 1.50 տոլար: [44]

ՆԱՀԼԱՄԵԱՆ Դ., Վերջալոյսի Չանգեր. քերթուածներ: Գահիրէ 1936, էջ 32: Գինն՝ 3 Ե. Դ.: [45]

ՊԱՏՄՈՒԱԾՐԵՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ, արեւմտահայ դրոյններ: Պէյրութ, տպ. Արազ, 1938, էջ 160: Գինն՝ 7 Ֆր.: (Հրատ. Հայ ձեմարանի Շրջ. Միութեան, Թ. 2.): [46]

ՊԱՐՈՆԻԿԵԱՆ ՏՕՔԹ. ԱՐՄ., Վանեցիի մը պայքարը...: Աթէնք 1935, էջ 208: Գինն՝ 8 Ֆր.: [47]

ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ Հ. ՄԿՐՏԻՉ Վ., Հայ Հանրապետական Գիրք Ա. 1: Պուքէշ 1938, 80 մեծ, էջ 200: Գինն՝ 4 շիլլին: [47 a]

ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՍԱՐ., Չորավանք. քերթուածներ. 1923—1935: Գահիրէ 1936, էջ 128: Գինն՝ 10 Ֆր.: [48]

ՍԱՆՍՈՆ Հ. Պ., Հողեկան Խորհուրդ եւ անոր դարձանք. թրգմ. Եր. Վարդանեան: Անթիլիաս 1936, էջ 106: Գինն՝ 4 Ֆր.: [Կրօնական Մատենադարան Ը:] [49]

ՍՐՈՒԱՆՉՏԵԱՆՑ Վ., Օռլ Պրէնկո, երգ ու դաշնակ. խօսք. Տ. Չիթուհի: Պոստոն 1930, էջ 4: Գինն՝ 50 սէնդ: [50]

— Հայ Երգեր, Բ.: Պարիս 1922, էջ 16: [51]

ՍՐՈՒԱՆՉՏԵԱՆՑ Վ., Հայ Երգեր, Գ.: Լայպցիգ 1923, էջ 16: [52]

— Հայ Պարեր. դաշնակ, Գ.: Պարիս 1926, էջ 16: [53]

— Նոր Երգեր, Ե.: Պարիս 1926, էջ 16: Գինն՝ 1 տոլար: [54]

— Հողի Չայներ. բանաստեղծութիւն՝ Հմայեակ Շէմս, Զ.: Պարիս 1927, էջ 16: [55]

— Հայ Գեղջուկ Երգեր, Է.: Պարիս 1927, էջ 16: [56]

— Սիրոյ եւ Կարօտի երգեր, Ը.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [57]

— Սիրոյ եւ Կարօտի երգեր. ձօն առ Տիկ. Ռ. Չուլալեան, Թ.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [58]

— Հայ Ժողովրդական Երգեր, Ժ.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [59]

— Հայ Ժողովրդական Երգեր, ԺԱ.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [60]

— Մանկական Երգեր, ԺԲ.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [61]

— Մանկական Երգեր, ԺԳ.: Պոստոն 1933, էջ 12: Գինն՝ 1.25 տոլար: [62]

ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԱԹՈՂ., Կոնդակներ եւ հայրական խօսքեր: Անթիլիաս 1934, էջ 8 + 152: Գինն՝ 5 Ֆր.: [63]

ՍՕՍ ՎԱՆԻ, Ծամթելս ծովն ինկաւ (հայկական վիպերգ): Աթէնք 1935, տպ. Նոր Օր, էջ 76: Գինն՝ 15 տրախի: [64]

ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ ՅՈՎՀ., Ուղեցոյց Մարսէլի. 1938, Ժ. տարի: Պարիս 1937, էջ 60: Գինն՝ 6 Ֆր.: [65]

ՎԻՆԵՆԱԿԱՆ Միթիթարեան Վարժարանի Պրովիդը 1928—1938: Պրովիդը 1938, էջ 32: [66]

ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ ԱՀԱՐՈՆ, Մաղաղաթներ: Պարիս 1937—1938, էջ 304: Գինն՝ 40 Ֆր.: [67]

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ Սոփիայի հայ համալործակցական «Թրակիա» դրամատան 1936 տարեշրջանի: Սոփիա, տպ. Մասիս, 40, էջ 8: [68]

— 1937 տարեշրջանի: Սոփիա, տպ. Մասիս, 40, էջ 12: [69]

ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ Դ., Գաղութահայութեան համար էլից միակ ազգը: Փարիզ 1935, էջ Ը + 336: Գինն՝ 30 Ֆր.: [70]

ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ Մաղխարոս արքեպ., Հայկական Երեք Մեծ վանքերի՝ Տաթևի, Հաղարծնի եւ Դաղի եկեղեցիները եւ վանական շինութիւնները: Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1938, 80 մեծ, էջ Է + 152: Գինն՝ 3 շիլլին: [Դուրեան Մատենադարան, Թ. 12:] [70 a]

ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ ԲԺ. ԻՍ., Սիֆիլիսը եւ նրա բնութիւնը: Վենետիկի հիւանդութիւններ: Ա. հար.: Թէհրան, սպ. Մոզերն, 1937, էջ 244: Գինն՝ 10 ռիալ: (Առողջապահական Մատենաշար 3:): [71]

ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ ԲԺ. ԻՍ., Ինչու պիտի չը ծխել: Թէհրան, սպ. Մոզերն, 1937, էջ 40: Գինն՝ 2.50 ռիալ: (Առողջապահական Մատենաշար 2:): [72]

ՐԱՖՖԻ (Յ. Մելիք Յակոբեան), Կեանքը, գրականութիւնը, յիշողութիւններ. լոյս ընծայուած ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ 1835—1937: (Հրա. Բաֆֆի Ծննդեան Հարիւրամեակի Կադակերպիչ Յանձնաժողովի:) Պարիս 1937, էջ 168: Գինն՝ 15 Ֆր.: [73]

ՓԻՐԱՆԵԱՆ Ն., Խարբերել եղեռնը: Պոսթրն, սպ. Պայքար, 1937, էջ ԺԶ + 542: Գինն՝ 1.35 տոլար: [74]

ՓՈՒՐԻՒՆԵՐՈՒ Ժամագիրքը. Բ. սպ.: Անթիլիաս 1936, էջ Ը + 152: [Կրօնական Մատենադրան Դ:]: [75]

ՕՏԵԱՆ ԱԼԻՍ, Արարատի ժառանգորդները: Պոսթրն 1937, էջ 408: Գինն՝ 1.50 տոլար: [76]

ՕՏԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԴ, Ընկեր Փանջունի և Ծաղկաբուսի և Վասպուրական: Ծաղրանկարեց Ալ. Սարուխան: Գահիրէ, սպ. Մահալ-Մեսրոպ, 1938, 80, էջ 248: Գինն՝ 50 կգիպտ. դահ.: Գինն՝ A. Saroukhan, 4, Rue Serapis, Héliopolis (Egypte). [76 a]

ՕՐԱՅՈՅՑ Եւ Գուշակ օրոց 1938: Վենետիկ 1937, էջ 80: [77]

ՕՐԱՅՈՅՑ 1938 Թուականի Բրիտանի (ըստ Հին Տոմարի): Երուսաղէմ 1937, էջ 224: Գինն՝ 2 դահ.: [78]

ՖԵՆԵՐՃԵԱՆ Գ., Արշակ Զօգանեան, կենսագրական եւ մատենագրական նօթեր: Պարիս 1936, էջ 112: [79]

BECK P. H., Vorsehung und Vorherbestimmung in der theologischen Literatur der Byzantiner. Roma 1937. Or. Chr. Analecta, 114, p. XXIV + 272. [80]

DUMÉZIL G., Les légendes de «Fils d'aveugles» au Caucase et autour du Caucase. Extr. Revue de l'Histoire des Religions, t. CXVII, 1, 1938, p. 50—74. [81]

L'ÉGLISE ARMÉNIENNE, Publication officielle du Catholicos des Arméniens à Antélias. Beyrouth 1936, p. 54 + 56. Prix: 10 P. L. S. [82]

HANČAR FR., Roß und Reiter im urgeschichtlichen Kaukasus. Sonderdruck aus Jahrbuch für prähistorische und ethnographische Kunst. Berlin 1933, Bd. I, 49—65. [83]

HANSSON M., The Refugee Problem: two speeches. Annemasse 1936, p. 32. [84]

INGLISIAN P. V., Armenisch. Sonderdruck aus Indogerm. Jahrbuch, Bd. XX, 123—128. [85]

— — — Bd. XXI, 190—201. [86]

KESHISHIAN L., The Churches in Jerusalem, p. 12. [87]

KAMSARAKAN P., Die Wirtschaft Armeniens. Sonderdruck aus Petermanns Mitteilungen 1937, Heft 7/8, 206—209. [88]

LEWY H., The date and Purpose of Moses of Chorene's History. Repr. fr. Byzantion, t. XI, 1936, p. 81—96. [89]

LYONNET P. ST., Vestiges d'un Diatessaron arménien. Extr. de Biblica, v. 19, 1938, p. 121—150. [90]

OU DENRIJN M. A. VAN DEN, Bishops and Archbishops of Naxivan. Repr. fr. Archivum Fratrum Praedicatorum, vol. VI, 1936, p. 161—216. [91]

PERADZE GR., An account of the Georgian Monks and Monasteries in Palestine, as revealed in the writings of non-Georgian Pilgrims. Repr. fr. Georgica, 1937, 3/5, p. 181—246. [92]

POLSKI BIULETYN ORIENTALISTYCZNY, vol. I. Warszawa 1937. [93]

SAKISIAN ARM., Nouveaux Documents sur les tapis arméniens. Extr. Syria 1936, p. 177—184. [94]

SARKISSIAN A. O., History of the Armenian Question to 1885. University of Illinois Bulletin, vol. XXXV, No. 80, 1938, p. 152. Price: \$ 1.50. [95]

SBATH P. P. et MEYERHOF M., Le Livre des questions sur l'œuil de Honaïn ibn Ishaq. Mémoires présentées à l'Institut d'Égypte, t. XXXVI. Le Caire 1938, p. 148. [96]

SHAW A. A., Geography of Moses of Khoren. Repr. fr. Pan-American Geologist, vol. LXVII, 1937, p. 263—280. [97]

SAFRASTIAN A., The Hurri-lands. Repr. fr. Georgica, 1937, 4/5, p. 247—277. [98]

Resumé der wichtigsten Abhandlungen.

Der anonyme „Chroniker“ bei Sebios und der erste Teil der Historien von Faustus Byzantinos. Eine chronologisch-historische Untersuchung zur Königsliste der armenischen Arsakiden. Von P. N. Akinian. Sp. 1—56, 129—172.

Sebios hat sein Geschichtswerk in drei Teile zerlegt: 1. epische, 2. historische und 3. zeitgeschichtliche Perioden. An der Spitze der historischen Periode bringt er eine synchronistische Darstellung der armenischen, sassanischen und römischen Regentenfolge bis zum Jahre 430 an, welche er mit Zusatz bis zum Jahre 651 fortsetzt. Dieser Darstellung geht eine Inschrift voran, deren Inhalt die ersten 120 Jahre der parthisch-arsakidischen Könige bildet. Ihr folgt die Königsliste der partischen und armenischen Arsakiden.

Der Anachronismus, der in diesem Teile des Werkes stark vorherrscht, veranlaßte die Historiker und Philologen, den historisch-chronologischen Wert der Darstellungen zu mißachten. Die Tatsache aber, daß die anachronistischen Verfehlungen auch in den spät-sassanidischen und byzantinischen Königsverzeichnissen beobachtet werden, die von einem glaubwürdigen und in die Zeitgeschichte eingeweihten Autor, dem Sebios selbst, herrühren, erweckt den Verdacht, ob an diesen Verfehlungen nicht die Überlieferung schuld sei. Meine Untersuchungen brachten mich zu der Überzeugung, daß die ursprüngliche Fassung dieser Darstellungen im Laufe der Zeit stark gelitten hat, sei es durch Blätterausfall und Umstellung, sei es durch Unkenntnis der Abschreiber oder durch absichtliche Fälschung mancher Sätze. Mein Versuch, die ursprüngliche Fassung zu rekonstruieren, war wohl sehr mühsam, wurde aber von Erfolg gekrönt (§ 1).

Vor allem ist es notwendig, eine Blattumstellung richtigzustellen. Sebios weist, von der epischen Periode zur historischen übergehend, auf eine Quelle hin, die ihm zur Darstellung der alten Geschichte als Vorlage diente. Seine Worte lauten: S. 6, Z. 23 (ed. Patkanean): „Denn dies (d. h. die Erhebung der Parther gegen die Makedonier) behandelt der Chroniker.“ Hier bricht der Satz ab; die Fortsetzung folgt S. 1, Z. 5—19, „indem er die Jahre und Tage der fünf Könige in Erwähnung bringt...“, die ich dem königlichen Archiv entnahm; und S. 6, Z. 23—24, „also wie es da vorliegt“, gemeint ist S. 7, Z. 7 ff., wo die Erhebung der Parther erzählt wird. S. 6, Z. 24, S. 7, Z. 6, ist ein verirrtes Bruchstück, das hier eingeschaltet ist (§ 2).

Durch diese Richtigstellung der Blätterfolge erhalten wir den folgenden Tatbestand: Sebios hat die Königsliste chronologischen Tafeln des anonymen Chronikers entnommen. An der Spitze dieser Chronik fand er eine Abschrift einer Inschrift, die ein gewisser Meißler, Agathangelos mit Namen, auf Geheiß des tapferen Tiridates in griechischer Sprache auf einen Felsen in Mcurk' („Mcbin“) gemeißelt hatte. Der Inhalt dieser Inschrift umfaßte die Jahre der ersten Könige (der Parther und) der Armenier. Zur Entdeckung der Inschrift wird folgendes mitgeteilt: Auf Befehl des Perserkönigs sollten die Marmorsäulen des Sanatruckschen Palastes in die Hohe Pforte geholt werden. Bei der Ausgrabung der Ruinen wird die Inschrift gelichtet; gelegentlich nimmt der Chroniker davon eine Abschrift. Sebios seinerseits hält es für wichtig, dieselbe in seine Auszüge hineinzunehmen.

Bei dieser Lage der Dinge erscheint die Erwähnung „des Philosophen Mar Aba aus Mcurk“ sinnlos. Ich erlaube mir, diese Stelle mit einer philologischen Korrektur zu lesen: „Gestützt auf die Stadt Groß-Rom stammte.“ Somit wird der Mythos „Mar Aba aus Mcbin“ hinfällig. Dies läßt eine weitere Textverbesserung zu: „die ich von seinen Schülern gefunden habe“ ist zu verstehen: „die ich in seiner (des Chronikers) Schrift gefunden habe“ (§ 3).

Aus Faustus IV, 14 erfahren wir, daß sich in Mcurk' (Taraun) seit alters her die Ruinen des Palastes Königs Sanatruck erhoben. Die Ausgrabung der Ruinen fand wahrscheinlich in der Zwischenzeit der Jahre 363—369 statt (§ 4). Unter „tapferem Tiridates“ ist ohne Zweifel der Kronprinz Tiridates zu verstehen, der nachher als Tiridates II. (218—252) den armenischen Thron bestieg (§ 5).

Diese Inschrift sowie die Königsliste waren dem Biographen des hl. Gregor zugänglich. Ihr verdankt er den Namen „Agathangelos“, womit er sich benannte. Sein Werk in überlieferter Fassung ist ein Machwerk des 6. Jahrhunderts (§ 6).

Zu dem Chroniker in engster Beziehung steht Faustus Byzantinos. Nach eigenem Bericht (III, 1) war sein Werk unter „Historien des armenischen Volkes“ in drei Teile zerlegt, und zwar Historien der ersten, mittleren und letzten Periode. Die mittlere Periode, welche das Zeitalter des Königs Tiridates III. umfaßte, war von anderen behandelt, die erste und letzte Periode